

Raadsinformatiebrief

De gemeenteraad van Achtkarspelen

Dossiernummer : 2026050417418
Stuknummer : 26ZG037980
Behandeld door : XXXXXXXXXX
Email : gemeente@achtkarspelen.nl

Uw brief van	Uw kenmerk	Bijlage	Verzenddatum
-	@Nieuwkomers		12 mei 2026

Onderwerp

Raadsinformatiebrief Nieuwkomers mei 2026

Beste leden van de gemeenteraad,

Inleiding

Het college informeert de raad over de actuele stand van zaken rondom de opvang van vluchtelingen. Aanleiding hiervoor zijn ontwikkelingen in de opvang van Oekraïense ontheemden, wijzigingen in de positie van de gemeente op de interventieladder voor de taakstelling statushouders en de Spreidingswet, evenals ontwikkelingen in de bijbehorende bekostigingsregelingen.

Kernboodschap

Opvang Oekraïners

1. De EU onderzoekt de mogelijkheid om de Richtlijn Tijdelijke Bescherming met één jaar te verlengen. Het Rijk bereidt daarnaast een nationale terugkeeroptie (NTO) voor.
2. Achtkarspelen voldoet met 188 opvangplekken aan de Friese capaciteitsopgave.
3. De noodopvang in de kerk van Kootstertille is uitgefaseerd, in verband met acute brandonveiligheid en de onderzochte transformatie van de kerk in Twijzel bleek (voorlopig) niet haalbaar.

Statushouders

1. De gemeente gaat van trede 3 naar trede 2 op de interventieladder.
2. De taakstelling voor het eerste halfjaar van 2026 is 23. Met de achterstand van vorig jaar komt de totale opgave uit op 26. Op dit moment zijn 14 statushouders gehuisvest.
3. De taakstelling voor de tweede helft van 2026 is 25.

Spreadingswet

1. Achtkarspelen heeft, op basis van het verdeelbesluit van de eerste cyclus van de Spreadingswet, een opgave van 18 AMV's. De gemeente heeft hier niet aan voldaan en bevindt zich daarmee op trede 2 van de interventieladder.
2. De indicatieve opgave voor de tweede cyclus is 127 opvangplaatsen, waarvan 8 AMV's.).

Doelgroepflexibele regeling (doelgroepoverstijgend)

1. Het Rijk introduceert per 1 juli een nieuwe doelgroepflexibele regeling (DFR), waarmee de bekostiging van onzelfstandige opvang ingrijpend wijzigt en gebaseerd wordt op daadwerkelijk gemaakte kosten.

Opvang Oekraïners

Gemeenten hebben op grond van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO), die voortvloeit uit de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB), de verantwoordelijkheid voor de opvang van Oekraïense ontheemden. De RTB loopt tot 4 maart 2027; in juni 2026 wordt besloten of deze met één jaar wordt verlengd. Het Rijk bereidt ondertussen, in het kader van het langetermijnbeleid, een nationale terugkeeroptie voor. Hieronder wordt nader ingegaan op de plannen rondom dit langetermijnbeleid en de impact hiervan op gemeenten.

Na afloop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) ontvangen Oekraïense ontheemden naar verwachting een transitiedocument met een geldigheidsduur van drie jaar, waarbij ondertussen wordt ingezet op terugkeer en wederopbouw. Wanneer de RTB niet wordt verlengd of afloopt, vallen de Oekraïense ontheemden terug op reguliere wet- en regelgeving, zoals de Participatiewet en de Zorgverzekeringswet, en zijn zij aangewezen op de reguliere (sociale) woningmarkt in plaats van gemeentelijke opvang.

Deze overgang heeft ingrijpende gevolgen voor gemeenten. Voor Achtkarspelen betekent dit een substantiële huisvestingsopgave: meer dan 100 huishoudens moeten doorstromen naar zelfstandige, betaalbare woonruimte. De huidige opvanglocaties zijn daarvoor niet geschikt. Omdat de woningbehoefte naar verwachting deels tijdelijk is, is de opgave ruimtelijk, juridisch en financieel complex en vraagt zij om een integrale, domeinoverstijgende aanpak.

Daarnaast heeft de beleidswijziging impact op het sociaal domein. Door het vervallen van het leefgeld ontstaat instroom in de Participatiewet, wat naar verwachting leidt tot extra druk op met name team Werk & Inkomen, onder meer op het gebied van inkomensondersteuning, schuldhulpverlening en begeleiding. Instabiele woonvormen kunnen deze uitvoering verder bemoeilijken. Vanuit dit perspectief is inzet op stabiele (flex-)woonoplossingen wenselijk.

De gemeente bereidt zich voor op deze transitie door doelgroepgegevens te analyseren, de samenwerking tussen afdelingen te versterken en processen en werkafspraken aan te passen. Verdere keuzes ten aanzien van huisvesting, organisatie en inzet van middelen zijn noodzakelijk, maar blijven afhankelijk van tijdige en heldere informatie over landelijke kaders en bekostiging.

Huidige situatie Opvang Oekraïners

- De gemeente Achtkarspelen beschikt over 14 kleinschalige gemeentelijke opvanglocaties (GOO) met in totaal 188 bedden, zie tabel 1 voor een actueel overzicht. Daarmee voldoet de gemeente aan de Friese norm van 186

opvangplekken. Daarnaast verblijven 9 gezinnen (16 personen) in particuliere opvang (POO). De landelijke norm ligt hoger (257 plekken); het verschil wordt verklaard door provinciale afspraken binnen Fryslân.

Tabel 1: Actueel overzicht van de huidige opvanglocaties.

	Opvang	Soort	Aantal	Status
1	Regenboogkerk Twijzel	Kerk	30	Noodopvang
2	Pypketsjerke Pypkewei 3 Augustinusga	7 appartementen	30	Duurzame opvang
3	Bakkershoekje Voorstraat 36 A+C Buitenpost	2 appartementen	12	Duurzame opvang
4	Optwizel 55 Twijzel	Woonhuis + bijgebouw	12 + 6	Duurzame opvang
5	Tillewei 10 Drogeham	Pastorie	10	Duurzame opvang
6	De Sânnen 24 Drogeham	Pastorie	10	Duurzame opvang
7	De Buorren 30+30A Drogeham	2 woonhuizen	8 + 11	Duurzame opvang
8	Rohelsterweg 1A Buitenpost	Zorgboerderij	9	Crisisopvang
9	De Dellen 48A Surhuisterveen	Woonhuis	12	Duurzame opvang
10	Bjirkewei 84 Twijzerheide	Pastorie	10	Duurzame opvang
11	Friese Streek 5 Gerkesklooster	Kosterswoning	5	Duurzame opvang
12	Kerkstraat 6 Buitenpost	Woning	7	Duurzame opvang
13	Wyldpaed Oast 23 Twijzelerheide	Camping	15	Tijdelijk tot 18 juni
14	Kuipersweg 2a	Voormalig winkelpand	21	Opent per 18 juni Duurzame opvang
	Totaal vanaf 18 juni 2026		193	
	Friese opgave		186	
	Overstijging		7	

- In verband met de noodzakelijke uitfasering van een voormalige opvanglocatie in Kootstertille week de gemeente uit naar camping Het Wylde pad te Twijzelerheide voor de tijdelijke opvang van 15 ontheemden. Het pand aan de Kuipersweg 2a te Buitenpost dient als vervanging van deze tijdelijke plekken op de camping.
- In de raadsbrief van november 2025 is de raad geïnformeerd over het onderzoek naar de mogelijkheden om de bestaande noodopvanglocatie in Twijzel te transformeren naar opvang met verbeterde leefomstandigheden. Uit dit onderzoek is gebleken dat een in pandige transformatie van de kerk vooralsnog niet haalbaar is. De locatie is geen gemeentelijk eigendom en een investering in transformatie kan het risico met zich meebrengen dat deze in strijd is met de staatssteunregels. Door de toename van opvangplekken elders kan een deel van de noodopvang in Twijzel worden afgeschaald. Dit verlaagt de druk op zowel het dorp, als de locatie en biedt de bewoners meer leefruimte.

Statushouders

Voor het onderwerp statushouders maken we onderscheid tussen de taakstelling in het algemeen en de beschikbare financiële regelingen voor doorstroomlocatie Herbranda.

Taakstelling algemeen

Op basis van artikel 28 van de Huisvestingswet 2014 moet de gemeente vergunninghouders huisvesten volgens de taakstelling; de provincie houdt toezicht en beoordeelt de resultaten. Hieronder volgt de beoordeling van de provincie, zoals gecommuniceerd in de brief 'Huisvesting statushouders tweede helft 2025' aan het college van 21 april 2026 (bijlage 1). De provincie erkent de brede druk op gemeenten (huisvesting vergunninghouders, opvang Oekraïne en opvang asielzoekers) en spreekt waardering uit voor de inzet in Fryslân.

Beoordeling 2e helft 2025:

- Taakstelling: 36 te huisvesten vergunninghouders (20 regulier + 16 achterstand).
- Gerealiseerd: 33 gehuisvest.
- Achterstand per 1 jan 2026: 3 personen.
- Positieve ontwikkeling: achterstand is fors kleiner dan vorige periode → gemeente gaat van trede 3 terug naar trede 2 op de interventieladder.

Voortgang 1e helft 2026 (stand van zaken):

- Taakstelling: 26 (incl. achterstand van 3 uit 2e helft 2025).
- Tot 15 april 2026: 14 personen gehuisvest.

Belangrijk aandachtspunt (wachtijden):

- Provincie vraagt blijvende focus op tijdige huisvesting (binnen 12 weken na koppeling).
- Per 1 april 2026: 24 personen gekoppeld, waarvan 22 langer dan 14 weken wachten; koppelingen lopen terug tot februari 2024.
- Tijdige huisvesting geeft de vergunninghouder de mogelijkheid om te kunnen starten met integreren en het levert tevens een bijdrage aan de doorstroming in de opvanglocaties.

Interventieladder & mogelijke opschaling:

- Trede 2: verwachting is dat achterstand niet oploopt.
- Trede 3: verscherpt toezicht, bestuurlijk overleg en plan van aanpak met concrete afspraken.
- Bij onvoldoende inspanning of verwijtbare achterstand kan opschaling volgen naar trede 4 (voornemen tot plaatsvervangende/indeplaatsstelling), waarbij ook de gemeenteraad wordt geïnformeerd.

Tabel 2: overzicht taakstelling 1^e half jaar: januari tot en met juni 2026

Achterstand 01-01-2025	Taakstelling 1 ^e helft 2026	Te realiseren voor 31-12-2026	Gerealiseerd t/m 20 april 2026	Achterstand op 01-07-2026	Totale taakstelling incl. achterstand 1 ^e halfjaar
3	23	26	14	-	-

Tabel 3: overzicht taakstelling 2^e halfjaar: juli tot en met december 2026

Achterstand 1-7-2026	Taakstelling 2 ^e helft 2026	Te realiseren voor 31-12-2026	Gerealiseerd t/m -	Tussenstand nog te realiseren op --	Verwachte eindstand op 31-12-2026
-	25		-	-	-

Herbranda – financiële regelingen

Herbranda is de gemeentelijke doorstroomlocatie voor statushouders. Statushouders die aan de gemeente zijn gekoppeld kunnen hier tijdelijk worden gehuisvest, in afwachting van reguliere huisvesting. De doorstroomlocatie fungeert daarmee als tussenstap tussen

de asielopvang en een permanente woning. Een belangrijk voordeel van een doorstroomlocatie is dat de gemeente, bij voldoende doorstroom, sneller kan voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders. Daarnaast kunnen statushouders eerder starten met hun inburgering en maatschappelijke participatie in de gemeente waar zij uiteindelijk regulier worden gehuisvest, wat bijdraagt aan een betere en snellere integratie. Hieronder volgt een overzicht van beschikbare financiële middelen en de ontwikkelingen hieromtrent:

1. **HAR+(Hotel -en Accommodatie Regeling):**
Tot 1 juli 2026 is de HAR+ (van kracht). Deze regeling is bedoeld om uitstroom van vergunninghouders uit de asielopvang te stimuleren. Deze regeling ondersteunt gemeenten financieel bij het versneld laten uitstromen van statushouders uit de COA-opvang. Voor iedere statushouder die instroomt in Herbranda ontvangt de gemeente een eenmalige bijdrage van € 30.000. Deze bijdrage is bedoeld ter dekking van de kosten voor huisvesting, sociaal beheer, maatschappelijke begeleiding en exploitatie van het pand. Indien een statushouder na 12 maanden nog niet is doorgestroomd naar een sociale huurwoning, komen de vervolgcosten voor rekening van de gemeente
2. **DSL (Doorstroomlocaties):**
De raad is in november 2025 geïnformeerd over de landelijke regeling Doorstroomlocaties (DSL). Deze regeling is primair bedoeld voor structurele groepslocaties en kan worden ingezet wanneer de HAR+-regeling niet wordt voortgezet of wanneer uitbreiding van een doorstroomlocatie noodzakelijk is. Een voorwaarde voor toekenning van het normbedrag binnen de DSL is dat binnen tien weken na huisvesting een persoonlijk inburgeringsplan (PiP) wordt opgesteld. Dit PiP wordt in samenwerking tussen de statushouder en een consulent inburgering opgesteld. Binnen de organisatie wordt gewerkt aan het inrichten van de processen om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen, zodat deze middelen beschikbaar komen voor de financiering van Herbranda voor de periode na afloop van de HAR+-regeling.

Spreidingswet

De Spreidingswet werkt in cycli van 2 jaar. Op basis van de SES-WOA-score en de MeerjarenPlanPrognose (MPP) wordt een indicatieve raming opgesteld. Deze raming komt tot stand in samenwerking met het COA en de IND.

Na bekendmaking van de indicatieve raming (start cyclus) vinden bestuurlijke gesprekken plaats in provinciaal verband aan de Provinciale Regietafel (PRT). In Fryslân wordt dit proces aangeduid als de *Puzzel fan Fryslân*. Gemeenten krijgen de gelegenheid om gezamenlijk tot een provinciaal gedragen plan te komen om aan de provinciale opgave te voldoen. De commissaris van de Koning brengt hierover verslag uit aan de minister van Asiel en Migratie. Indien sprake is van een sluitende provinciale verdeling, neemt de minister deze verdeling in beginsel over. Wanneer er geen sluitende verdeling tot stand komt, kan de minister zelf opvangaantallen toewijzen aan afzonderlijke gemeenten. Op basis hiervan stelt de minister het verdeelbesluit vast. Na vaststelling van het verdeelbesluit hebben gemeenten zes maanden de tijd om aan de opgelegde opgave te voldoen.

Het interbestuurlijk toezicht op de Spreidingswet is belegd bij de minister van Asiel en Migratie. Toepassing van het interbestuurlijk toezicht geschiedt op basis van een interventieladder, die uit 6 fasen bestaat:

Fase 1 Signaleren

Fase 2 Informatie opvragen en valideren

Fase 3 Actief toezicht: afspraken over acties, termijnen en vervolg

Fase 4 Vooraankondiging van juridische interventie

Fase 5 Besluit tot indeplaatsstelling met laatste termijn om alsnog zelf te voorzien

Fase 6 Sanctie indeplaatsstelling

Op dit moment bevinden wij ons in de tweede cyclus van de Spreidingswet, die loopt van februari 2026 – februari 2028. Uit de raming voor de tweede cyclus blijkt dat Achtkarspelen aan de lat staat voor 127 opvangplaatsen, waarvan 8 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV).

Stand van zaken gemeente Achtkarspelen

Het college heeft geen invulling gegeven aan de opgave uit het verdeelbesluit eerste cyclus (feb. 2024 – feb. 2026), voor de opvang van 18 AMV's. Daarmee handelt het college conform de door de gemeenteraad uitgesproken voorkeur voor 'scenario 1' (voorlopig géén opvang van AMV's), zoals vastgesteld tijdens de meningvormende bespreking van 22 mei 2025. Hierover is gecommuniceerd met het ministerie op 19 juni 2025, zie bijlage 2.

In het kader van het interbestuurlijk toezicht (IBT) op de uitvoering van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen, heeft de gemeente op 9 april 2026 een toezichtsbrief ontvangen, zie bijlage 3. In deze brief vraagt de minister van Asiel en Migratie het college om nadere informatie, omdat de gemeente Achtkarspelen op dit moment niet voldoet aan het verdeelbesluit eerste cyclus. Om die reden is de gemeente ingeschaald op trede 2 van de interventieladder. De brief heeft als doel inzicht te verkrijgen in de oorzaken van het niet voldoen aan het verdeelbesluit, de stappen die de gemeente inmiddels heeft gezet en het perspectief op realisatie. De minister heeft de gemeente gevraagd deze informatie schriftelijk aan te leveren en kondigt aan dat na ontvangst van deze informatie een ambtelijk gesprek zal plaatsvinden, waarin een nadere toelichting wordt gevraagd. De minister geeft daarbij aan dat, indien uit de aangeleverde informatie en/of het ambtelijk gesprek blijkt dat onvoldoende voortgang wordt geboekt, opschaling naar actief toezicht (trede 3) mogelijk is. In dat geval worden afspraken gemaakt over acties, termijnen en vervolgstappen.

De reactie van het college op deze toezichtsbrief is als bijlage 4 bij deze raadsinformatiebrief gevoegd. In deze reactie geeft het college inzicht in de eerder gemaakte bestuurlijke afwegingen, de actuele bestuurlijke context en het lopende ambtelijke en provinciale traject waarbinnen wordt gezocht naar een realistisch en uitvoerbaar perspectief op de uitvoering van het verdeelbesluit.

Nieuwe bekostigingsregeling: Doelgroepflexibele regeling (DFR)

Binnenkort treedt een nieuwe bekostigingsregeling in werking. Aanleiding hiervoor is dat de huidige Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO) is gekoppeld aan de looptijd van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (+1jaar). Deze beperkte looptijd biedt gemeenten onvoldoende perspectief voor het aangaan van meerjarige contracten en investeringsafspraken. Daarnaast doet de BooO geen recht aan lokale en regionale verschillen in kostprijs en is het de wens van veel gemeenten om locaties in te zetten voor meerdere doelgroepen. Op dit moment weten we in hoofdlijnen wat er gaat veranderen:

1. De DFR vervangt de BooO, maar kan doelgroepflexibel worden ingezet. Doelgroepflexibel betekent dat er op 1 locatie Oekraïense ontheemden, Statushouders én Asielzoekers opgevangen zouden kunnen worden. Spoedzoekers zijn toegestaan nadat er geen achterstand meer is in de taakstellingen.
2. Het biedt gemeenten financiële zekerheid voor maximaal 5 jaar en het draagt hierdoor bij aan een stabiel opvanglandschap.

3. De bekostigingssystematiek wordt meer flexibel ingeregeld, op basis van werkelijk gemaakte, direct aan opvang toe te schrijven kosten en met een normvergoeding per gerealiseerd bed per dag voor de indirecte kosten.

Naar verwachting zal de Doelgroepflexibele Regeling (DFR) ook de regeling Doorstroomlocaties (DSL) vervangen. De DSL is in de gemeente Achtkarspelen na afloop van de HAR+-regeling van toepassing op de doorstroomlocatie Herbranda. Op basis van de informatie die op dit moment beschikbaar is, is de DFR uitsluitend van toepassing op onzelfstandige huisvesting. De doorstroomlocatie Herbranda is ingericht als zelfstandige huisvesting. Dit betekent dat na afloop van de DSL opnieuw moet worden bezien welke financiële mogelijkheden beschikbaar zijn voor dit project. Verwacht wordt dat op korte termijn meer duidelijkheid beschikbaar komt, aangezien wordt uitgegaan van inwerkingtreding van de DFR per 1 juli 2026.

Tot slot

Het college volgt de ontwikkelingen rondom de opvang van Oekraïners, de huisvesting van statushouders en de uitvoering van de Spreidingswet nauwgezet en zal de raad blijvend informeren over de stand van zaken.

Met vriendelijke groet,
Namens burgemeester en wethouders,

mr. M.P. de Jong
gemeentesecretaris

J.D. de Vries MSc
burgemeester